

פעטער צייטונג

דיעזעס בלאט ערשיינט דריימאל וואכענטליך... פרי עסטערייכאניאן... 10 גילדער... 5 גילדער... 2 גילדער...

אויף דיעזע צייטונג קאמן מאן יעדעס טאג... פרי עסטערייכאניאן... 10 גילדער... 5 גילדער... 2 גילדער...

№. 78. פֿינפֿטע־הונדערט יאהר־גאנג. Pest, den 2 Juli 1883.

דער עס לארער פראגעס.

דיעזע פראגעס ווירד וואהרשיינליך און הינטסטאן דען 10טען יולי צו ענדע געפיהרט ווען דען היינט בענינט דא פערזאנלעכע אידע דאס פערדאד איבער דא אנגעבליכע קונסטמאכערייא מיט דער פערמירן לייכע, וואס מאן לייכענשטימט געלי הייסט. דיעזע געשיכטע ווירד ביז דאנגעשטאן ווערן, ווי עס הייסט, ווירד געראדע דיעזער צוויי טע טהיל דעס פראגעסעס דער אינטעריעסאנטער געשעע ווי ווייל זיך דא לייכט באדייט באזע וויירשטאפטע דעסעסן מאכערייא ביא דער אינטער- וועלט דעסעסן פארטעריע אונד אינטוואויאישעס פערפארטן הערשטעללען ווערען. דא היינט ווערען דא איצואווען וויא מאן ווא געקויפט אידע געמארטע וועלכע פאלטער מאן מיט איהען ווירד דאס פיערע וואסער-טיקען פארזענאסטען.

פרייטא אונד וואססטאן ווערען דער שטאטס-אנזאלט אונד דא פערטהייער אירער שילום-רעדען האלטען. דער שטאטס-אנזאלט וועלכע דען אנקלאגע-אנטראג געשטעלט, ווירד נון אויס דען ערענעסעסן דעס פערזאליעס נאכזווען, דאס היינט נאר קיינע אנקלאגע גענוג דא ווען פאלטען געט דאס זיך דא נאכע געשיכטע נאר ניכט אונט-פאנגען אונד דאס באדי דא נאכע געשיכטע נור הערשטעקלעלט.

פערטהייער דער פונטאן ווירד איבער דען היינטלעך מארה איבער דען אנגעבליכען בלוט-געברודן דער ווען איינע רעזע האלטען און ווען בער דער אידע וועלע געשיכטע נאכזווען ווערן דאס אלד דיעזע היינטלעך מארה וואלכע שטעלט אלטערליכע פארזאיהייער אונד אבערזוויבען ווען וויא דא אלטע הענטע געשיכטען איינטייג האט וואהל אין ווער מאנט-טויפט 12 דארארט אים דער געשיכטע 55 פיללע אייגענעלעט ווא-בייא דא ווען היינטלעך מארה בענאנגען אבער היינט דאסען עס טהילס פארש אונד נאכעט-היילע געשילט עס זיך אין דער געשיכטע הערשט דאס ווען ווען עקט נור דא פאלגע דער פערטעלען פאלטערייע צו געשטענעסען געצואוונגען ווא-דען פונטאן ווירד פיערע עראסען, ערענענען אונד קונטמאכערייע פאן אכטעסן אונד בייכעס זיך טראיאויאישען פערלענען און ווען בען דא היינטלעך מארה אלס באוויילענע פער-לייטוונגען אונד ערענענען בענייכענע ווערען. דעמאן ווירד דער נאכע זונד דא נאכע שייס-גע דער אנקלאגע אייגענענעט. דען וויא דער שטאטס-אנזאלט אים לייכע דעס פערזאליעס ריב-טיג בעטערקעט, ווען ביא יעדע מארה-אנקלאגע און נידע אונד אבויכט דער מארה-טראג פאן ענטשיוונג, וואס פיר נידע אונד אבויכט קאנטע היינט נון פארלענען ווערען עס נאך וויא סאראאן שווארין און ווער נאכעמאנע געזאמט, דאס און דאס מארהען פערשפאטעט אונד דע דעמולענען אים צאנע איינען מארה-טראג-פערזעכטע - אז הענטע דעס נאך איינע זען אבער דא נאכע אנקלאגע שטיכט זיך, דאך נון אויף דא אייס-זאנע דעס מארין שוואר, דאס מאן דא מיט דען פיערליכעסען ערענענען געשלאכטעט אונד דאס האלענע בלוט און געשרד אייגענענען אונד דאס קאמן א דאך נור עיס היינטלעךן בלוט-געברודע געראדען!

פערטהייער דער פונטאן ווירד זיך אין ווער רעזע מיט דעס ווערע דער צווענעשטע דעס ווענען מארין בעשעפאנען, הייער 11 ווערען ערענען.

מארין אים יא יעצט דאך נור דער אייגענע צויע פיר דא בלוט-בעשולדונג, נאכדעס דא הייער-ווייכער לענדעל אונד פליכטע, וועלכע אן יענעס וואססטאן איינען טרייא אים דער סענאטע געראט האבען וואללטען, ביא איהעס לעטצעסן פערזאליע אייגענעלעך וואפעל געזאמט, דאס ווא ניכטס געראט, פערזאנאן ווירד איבער דען גיסטיגען צושטאנד דיעזעס נאכען איינע אבזאלוטע האלטע אונד נאכזווען, וואס אויף דאס צווענעשטע איינעס וואל-בען קענען צו געבען אים וועלכעס אים עלטער-ווייכער געזאמט ערזאנען ווארען אונד וועלכעס דא אן פאלטע דער פאלטענע און יעדע נאכט ביא געשען באנדי איינע וואלכע שווערע אנקלאגע גע-גען ווערען אונד לייכענענענעסען דער פארברענט אונד וועלכעס פאלטע ווא מאנאטע אים קאמיטאטס-היינט אבערזוויבען פאן אללעם פערזענער מיט פערזאנעסן אונד געריכענענענעסען, פארטווער-היינט דאצו אבערזוויבעט ווירד, ווען יודישע רעלי-גיא אונד ווען יודישען געריכענענענעסען צו פער-אכטיגען.

פערטהייער דער סעקעלי ווירד אין ווער הערע דאס נאכע פערפארטן דער פארזאנענע-כונג איבער באדי רעכטען אונד פלעצערל אויף דאס געלעכטע געליכטען ווירד אלדא געוויס-טעראסען דען שיינעס אומדעהען אונד דא אונ-קלאגע וועלכע בייזער גענוג דא איינשולדיג פאר-האפטענען ווען געריכטעט וואר גענען באדי רעכטע אונד פלעצערל רעכטען, ער ווירד זיך אים לייכע ווערע יעדע אויך דארפן בענייעהען, דאסס דאס אלטע פאן איינען פערזאנענען ווען קלאר נאכזווענען אויס: דא הייסט: דאס דיעזע צו ענער צייט אים וועלכעס מארין דא מארה-טראג פערזענענעט, נאר ניכט אן דער סענאטע ווארען אים היינט אונדער יארען.

פערטהייער דער הימאן ווירד זיך אין ווער הערע מיט דעס אנגעבליכען לייכע שטעלע בע-שעפאנען, ווירד הער דאס אבשיליכע מאכערייק דער אונד ערשטען צו טאנע גענוג אונד נאכזו-וען, וויא באדי רעכט אים דיעזע לייכע פונד ביא טראג-דא און אונד אבויכט און ניכע פערזע-בען בען הערשטעלעט, אישטאטט דאס ער זיך פאן דער ווארהייט אונד געריכטענע הענטע לייטען לאסטען אונד זאנען וואלען: דא נון דא לייכע דער פערזאנענענעסען אונד געלעכטע אייגענענען ווארען, אז האט יעדער פערזאכט דער אבשלאג-טונג אייגענענען אונד ערשטעס בעשעפאנען זיך הער דער הימאן וויא איינע אירער אישטעלעס-לויכען זיך דעס שווארע ווערע לייכענענעשטע אונד מאן פערשפריכט זיך דא נאר פיערעס פאן זי-נער יעדע.

אונד גענדלך ווירד דער פערטהייער קארל אטוואש איינע אללגעמייען ריכטליך אונד דא נאכע אנגענענענענען מאכען, אטוואש האט זיך פארבע-האלטען אלס לעטצעסן צו שפריכען אונד דא דא ביזערענען פארענענע און דער אונטערזוכונג אונד דער פערזאנלעכע אים אללגעמייען צו בע-לייכענען.

זאנטאן אונד פאנטאן ווערען זיך דא ריב-טע צווענענען אונד אירער זיך געריכטע-בעראשונגען אבזאלוטע - אונד דענטמאן דען 10טען יולי ווירד דאס געריכט זיין אורטהיל פער-קענען.

דא מיכטען נאכענען צווישנען ווער דער אנוכט, דאס דא אורטהיל נור אין פרישערע

בעדעס ויין קאמן, דא ווען ווערען ניכט בלאס אויס מאנעל אן בעווייזען פרייענעפראכען ווערען, ווארען אים דעס גענוגען, ווירד דא נאכע אנקלאגע פאן פארענענען און לערעס ווערענעשענעס וואר, דאצו וועט אונטער דען נענעוואונער ריב-טען און מאן, דעסען טריכטיקייט און דער רעכטע-וויסענשאפט, דעסען זיין פיר ווארהייט אונד גע-ריכטיקייט, דעסען כאראקטער אונד דעסען ליי-הענשאפטלעכע דאס נאראטייען, דאס ער נור צו איינע אירטהייער ווען צושטעמנע געבען ווערען וועלכעס נאך רעכט אונד געזעסן געבלי-דעט ווערען קאמן אונד אן דיעזעס פאלטע קאמן נור אין פריישער ערפאלגען, דער איינפלוס היי-נעס געריכטען ריכטעס האט זיך שאן אים לייכע דעס פראגעסעס געלענדע נעמאכט, אבמאל נעמ-לוי, אלס פערזענע קארייש אום יעדען פרוי ווערען באדי ווערען צו איינער נייען אינטערזוכונג נאך עסלא געטווענעטע - אונד נור דיעזער ריכטער וואר עס געבען, דער דא אונטערזעכטיקייט דיעזע נייען ענטווערונג באדייט נאכגעווערען אונד דא ריכטער צור ווארענען ריכטערזונג באדייט גע-דרענעט.

וואס אבער איבערהויפט דאס ערענענע דער נייען ענטווערונג באדייט נאך טראג-עסלאר בע-טויפט און טהילס, דיעזענעשעס דאס פראג-קאלל מיט וועלכעס וואוהל באדי אלס פרייער אונד שאן דער ניכט מינערע ווען פרייענענע אים-טראגער, ער טראג-עסלאר מיט דעס ווערע-ווייכע טעיערע אייגענענעסען, לויט דיעזעס אס-טויטען זיין און טראג-עסלאר אייגענענענען פרא-טאקאלל האט דא טעיערע אונגעפער פאלגענע דעס אייגענענע: אס 16 טען יולי 1882 ווא און ביא דעס מיר גענענאבער וואהנענען ווען לעא נאכגעבען, עס וואר היינט אום אונד מאריענעס, דא זאנטע אונד אבסערען צו ווערע פראג: נעהע דין צו זאקאב (ווער אונד ווערע 8) אונד ניכט דארט דא קליידונגעס-שטיקע אונד טראגע דיעזע צום טהיים-אופער ביא נאראטייען - דא פראג ער-ווערעט הערען, און נעהע ניכט, נעהע און ווען דא וויללעט דארט עיס שווערען טיפלע, ע-טענע מאכטע יעדאך לעא נאכגעבען איינע לעדס אונד שווערע יעדער פראג צו ווען און דא זאנטע אז מיט נעהע זיך - און האבע וועהרענע דיעזער צייט דא שווע דער פראג אל געשטעירט, הערעך נייע פראג נאכגעבען ווירקליך פארט: וואוהן זא יעדאך גענאנגען, דאס האבע און ניכט געווען, אבערס ערשטע דא פאן טיינעס האפט אויס, דאס פראג נאכגעבען ווערע היינטגעקעהרט אויס, און נייע ווערע היינטער, אים וועט אייגענענען, דא הארטע און, וואס נאכגעבען צו ווערע פראג זאנט-טע: ווא ווארס דא דאך ווא לאנגע און האבע געלויבט, דאס דא און אין דא טהיים היינטע-פאלטען ביז? - הערעך עווערעטע אבער פראג נאכגעבען: און האבע ביים טהיים-אופער אין נאראטייען, ווירד דא קליידונגעס-שטיקע ניכט אבערזענען קאנגען, ווירד אין נאכער שטורם זיך ערהאבן און מיכטע דאזער צום טראג-לאקער אופער גע-הען וועסמאל און דען און ניכט פרייער וואס-קעהרען קעהרען קאנגען? - און אבסערען פראגע זאנטע דאס האט מאן דא קליידונגעס-שטיקע און אנגענענען פראג נאכגעבען וואר דא נאכזווען פערזענעסען, דא פראג נאכגעבען דא קליידונגעס-שטיקע פיר דא אייגענענע לייכע הערשטעשטעט, דא נייע מיר ערסט און ליכט אויף אונד איר

צוטרעט מיט איינער געלייבטיקס העברעאישע
זעטעט אונד איינערדיקע אים דעם תלמוד דאס
סאן פערנאט טרעט צו גלייבן, סאן האבעט עס מיט
איינעם נאכען תלמוד-הויפט-געלייבטיקס צו טרען, און
בין אבער איבערצייגט, דאס ווארט פאס תלמוד
קון ווארט פערשטעט דא ער און נישט איי-
סאל לעזן קאן, דא נאכע זעטעט גענוג דען
תלמוד וואס איינערטליך דאס דעם סאנען איינע-
סענענע איינענאנגען, דער צו ענדע דעם פארענע-
אויסגעזעטע לעבטע זעטעט אים עס ווערע
דאס תלמוד דער דא תלמוד-זעטעט פארזעטעט
דער אלגעוואר זעטעט אים דעם תלמוד גענוג דא
בריסטען צוטרעט אונד טויזנט סאאלע דעמענט-
גען פערשטריבט דער און ווערעלעקען קאנען גען
ווארע זאאלע פאן דעם בערעכענען ברסטייל-
טען פאפאסאט-הויפט-הויפט-הויפט אונד אים
איינעסענענע מענט אונד לוינד בערעכענעט דער
פארטראפער פארטראפער דער בלא פארטראפער
דעם דאסלע 3000 יארען דער דען פאלע ווען ער
אום אונד נור איינע איינע זעטעט דעם תלמוד
פערלעקענע פאר איינע איינע זעטעט דעם תלמוד
דאך דאסלע טויזנט אונד טעכטע דען פאר-
ווארע דאס ער און לוינד אונד איינעסענענע
מענט דא — וואס און דאס אבער ווער און-
לוינד פאר דעם נידערהאונד געוויסע דאס געווי-
גען אונד דא שווארען, דאס דא ווען פיר פסח
הויפטענע פירט געברייטעט, אס זעטען פאן און
נעם געלעקעטען באראקענע פאר אים אס דעם
איינעם געוויסען געלעקעטען ווערען אום ווער
און דאסן געלעקעטען דען האכטען, און געוויסע
ווערען ער אום הויפט מיט טויזנט געוויסע אונד
מיט טויזנט ברסטיילען געלעקעטען נישט פער-
בארען קאנען פאר געוויסע טויזנט צו בערעכענען
אונד צו בערעכענען וואס און נישט גענוגען און
געוויסע ביי

דעווען הערען וואנען דאס אים תלמוד דער
הויפטענע געוויסע געוויסע אים און קענען דען
תלמוד נישט און קענען נור איינע זעטען
הויפטען שריפטען אונד און פערט און פער-
לע פאן איינען הויפטען ווערען דען בערעכענען אונד
דא איינעסענענע דער נישט-הויפטען נישט
דא אים פערענענע וואנען וואס אים האכטען
ווערען געלעקעטען, און און ווערען געוויסע
דאס וואס איינע געוויסע דאס דא פער-
לוינד דעם נישט-הויפטען דאס דא פער-
ווען אונד ווען און האכטען געלעקעטען ווערען וואס

טויזנט געווען וואס האכטען און ווען דא ווערען
אונד פארטען, ווערען דא ווען דא פערט וואס-
הויפטען הויפטען און וואס איינעסענענע וואס-
דען שריפטען וואס ווערען און בערעכענען דאס דא
ווערען איינעסענענע ווערען וואס ווערען וואס דא
הויפטען ווען דעווען איינעסענע פארטראפען נור
און פארטען דעווען ווערען געוויסענען ווען האכט-
טען, און דען פארטעטע דער ווען און דאס
געוויסענע דער געוויסענע נאך איינעסענענע אונד
הויפטען, האבען דא געוויסענען איינעסענע דא
ווער צו פערענענען געוויסע אונדעס וואס דא און-
פארטראפען ווען דא פארטעטע טעכטע-
פערעכענען דער געוויסענע און ווערען איינעסענע
— טויזנט הערען וואס וואס און אונד און דען
נאכען איינעסען דעווען קאנען ווערען דאס דא
אונד פארטען ווערען וואס וואס און איינעסענע
ווען דעווען דעווען מיט דען ווערען

דער הער פערטראפענע וואס וואס וואס
דער שטאטעט-אוינאט ווערען דאס וואס און
דען פארטעטע פארטעטע דעווען אונד דאס דא
ווען האכטען איינעסענע דאס דא וואס דא דער
דא ווער דער ווען געוויסענענע ווערען —
און אבער ווערען ווען דעם האכטען איינעסענע
פארטעטע וואס דער איינאונד ווערען פארטעטע
ווער און וואס איינעסענע און און דא דער
דען אונד-טעכטען פארטעטע ווער דעם טעכטענע
נאך און וואס געוויסענע געוויסענע און איינעסענע
עלען אונד ווערען קאנען נישט דא דא דא פארטעטע
גען דעם סאן און און אים פערטראפען געוויסענע
טעכטען, און געוויסענע וואס עס נישט און און
טען דען ווען פערטענע וואס און אים אונד
דען הויפטען — און עס נישט אונד דען הויפטען
וואס וואס וואס טעכטע פערטענע

דער מאכטען דא אונד-טעכטענען צווארען
דא ווען איינע נאכען לערען — אונד דא ווער
דער פערענענע: און ערענען דעם געוויסענענע
און ווערען דען ווען און נאך דעם געוויסענענע
הארע וואס האכטען און אלע דעווען לערען-
הויפטענען

הערען וואס דער שטאטעט-אוינאט ווער-
טען: און וואס דער פערענענע פיר דעווען
אונד-טעכטען: און ווען דאס דער הער פערע-
דעטע און ברא-פערטע און דער הויפטענענע דעם
לארעס וואס אונד-טעכטענע אונד-טעכטענע
ווערען דעלעטע אים און פערענענע און איינע
אונד-טעכטען אונד-טעכטען דען נידערהא-
נע געוויסענע פערענענע

הערען וואס דער שטאטעט-אוינאט ווער-
טען: און וואס דער פערענענע פיר דעווען
אונד-טעכטען: און ווען דאס דער הער פערע-
דעטע און ברא-פערטע און דער הויפטענענע דעם
לארעס וואס אונד-טעכטענע אונד-טעכטענע
ווערען דעלעטע אים און פערענענע און איינע
אונד-טעכטען אונד-טעכטען דען נידערהא-
נע געוויסענע פערענענע

הערען וואס דער שטאטעט-אוינאט ווער-
טען: און וואס דער פערענענע פיר דעווען
אונד-טעכטען: און ווען דאס דער הער פערע-
דעטע און ברא-פערטע און דער הויפטענענע דעם
לארעס וואס אונד-טעכטענע אונד-טעכטענע
ווערען דעלעטע אים און פערענענע און איינע
אונד-טעכטען אונד-טעכטען דען נידערהא-
נע געוויסענע פערענענע

הערען וואס דער שטאטעט-אוינאט ווער-
טען: און וואס דער פערענענע פיר דעווען
אונד-טעכטען: און ווען דאס דער הער פערע-
דעטע און ברא-פערטע און דער הויפטענענע דעם
לארעס וואס אונד-טעכטענע אונד-טעכטענע
ווערען דעלעטע אים און פערענענע און איינע
אונד-טעכטען אונד-טעכטען דען נידערהא-
נע געוויסענע פערענענע

הערען וואס דער שטאטעט-אוינאט ווער-
טען: און וואס דער פערענענע פיר דעווען
אונד-טעכטען: און ווען דאס דער הער פערע-
דעטע און ברא-פערטע און דער הויפטענענע דעם
לארעס וואס אונד-טעכטענע אונד-טעכטענע
ווערען דעלעטע אים און פערענענע און איינע
אונד-טעכטען אונד-טעכטען דען נידערהא-
נע געוויסענע פערענענע

הערען וואס דער שטאטעט-אוינאט ווער-
טען: און וואס דער פערענענע פיר דעווען
אונד-טעכטען: און ווען דאס דער הער פערע-
דעטע און ברא-פערטע און דער הויפטענענע דעם
לארעס וואס אונד-טעכטענע אונד-טעכטענע
ווערען דעלעטע אים און פערענענע און איינע
אונד-טעכטען אונד-טעכטען דען נידערהא-
נע געוויסענע פערענענע

הערען וואס דער שטאטעט-אוינאט ווער-
טען: און וואס דער פערענענע פיר דעווען
אונד-טעכטען: און ווען דאס דער הער פערע-
דעטע און ברא-פערטע און דער הויפטענענע דעם
לארעס וואס אונד-טעכטענע אונד-טעכטענע
ווערען דעלעטע אים און פערענענע און איינע
אונד-טעכטען אונד-טעכטען דען נידערהא-
נע געוויסענע פערענענע

